

Färska Tomater Året Runt -workbook-

Din guide till att välja och
kombinera sorter
för att få riktigt lång tomatsäsong

Hej och välkommen, nu kör vi!

Vad kul att du också vill lära dig strategier för hur du kan äta egna färska tomater året runt! Din workbook kan du fylla i under workshopens gång eller efteråt i lugn och ro.

Jag berättar steg för steg om mina egna odlingsstrategier och hur jag väljer sorter som kompletterar varandra för att få en så lång tomatsäsong som möjligt. Min förhoppning är att du ska kunna använda samma strategier i din egen odling, men anpassa dem efter ditt eget sätt att odla, din zon, dina smakpreferenser och dina egna förutsättningar.

Lycka till med odlandet!

KONSTEN ATT välja tomatorter:

1, ODLINGSZON & utvecklingstid: Hinner den mogna hemma hos dig?

Sverige är indelat i 1-8 odlingszoner, se kartan hos Riksförbundet Svensk Trädgård.

<https://svensktradgard.se/tradgardsrad/zonkartan/digitala-zonkartan/>

Vilken zon odlar du i? Om du har kallväxthus, välj ett snäpp lägre zon.

- ZON 1 --> Valfri utvecklingstid
 - ZON 2 --> Rek utvecklingstid max 95 dagar
 - ZON 3 --> Rek utvecklingstid max 85 dagar
 - ZON 4 --> Rek utvecklingstid max 75 dagar
 - ZON 5 --> Rek utvecklingstid max 65 dagar,
gärna krukodlade busksorter
 - ZON 6 --> Rek utvecklingstid max 55 dagar,
gärna krukodlade busksorter
 - ZON 7 --> Rek utvecklingstid så kort som möjligt,
gärna krukodlade busksorter
 - ZON 8 --> Rek utvecklingstid så kort som möjligt,
gärna krukodlade busksorter
-

2, Passar sorten just Ditt sätt att odla?

Hur odlar Du dina tomater sommartid?

- Utomhus på friland
- Utomhus i pallkrage
- Utomhus i kruka
- I kallväxthus /tunnel /inglasad balkong
- I varmväxthus
- Annat:

Odla gärna tomater på flera olika sätt på olika ställen i din trädgård = sprid dina risker

- ✓ Frilandssorter funkar bäst utomhus, oavsett om det är på friland, i pallkrage, kruka eller bottenlösa hinkar.
- ✓ Värmekrävande sorter med lång utvecklingstid blir bättre i stora växthus med jämn temperatur, i små växthus kan det bli för hett.

3, Hur mycket tid och ork vill du lägga på din tomatodling?

Vilka sorters plantor ids du sköta?

- Jag har all tid i världen --> Högväxande, busk, dvärgbusk/ampel
- Lite lagom --> Nån enstaka högväxande, mest busk, dvärgbusk/ampel
- Så lite som möjligt --> Busk, dvärgbusk /ampel

Odla latsmart, gärna på flera sätt

- ✓ Våga testa bottenlösa hinkar med armeringsjärn, eller Gita-bur till busksorter i kruka, eller Kenneths tomatpåle till högväxande på friland.
 - ✓ Automatisk solcellsbevattning och täckodling underlättar. Prova göra egna självvattnande krukor genom att borra hål några cm upp från botten på sidan på tex snittblomshinkar från mataffären.
-

4, Hur äter Du och din familj tomater?

Vilka sorters tomater äter ni i familjen?

- Färska godis & gourmettomater i sallad/salsa?
- Pastasorter till sås och ketchup?
- Bifftomater på burgare?
- Soltorkade till pesto?
- Annat?

De bästa tomaterna är de som faktiskt äts upp!

- ✓ Välj sorter som ni faktiskt kommer att äta upp, som passar till era favoritvardagsrätter.
 - ✓ Välj gärna en blandning: minst en söt godistomat, minst en produktiv pastasort, och minst en gourmetgoding. Om du vill ha flera olika söta sorter, flera olika pastasorter och flera olika gourmetsorter så försök att välja sorter med olika färg, vi äter ju med ögonen också.
-

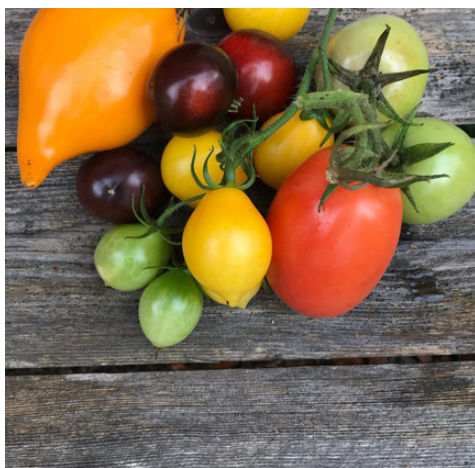
MIN STRATEGI:

6 kategorier + "nytt"

1. SUPERTIDIGA SORTER (inklusive dvärgbusk, men även busk) som har riktigt kort utvecklingstid på runt 50-55 dagar. Tex Rejina Red, Krasnaya Shaposhka, Extreme Bush, Turboreaktivitet

2. KVANTITETSSORTER, riktigt produktiva pålitliga busksorter, gärna från Ryssland, Kanada, Ukraina eller Tjeckien. Gärna nån multiflora. Tex Anmore Treasures, Bajaja, Subarctic Plenty

3. RESISTENTA SORTER För-Säkerhets-Skull-Sorter som är tåliga mot bladmögel, nån som tål kallt väder, nån som tål hetta etc för att vara garanterad skörd även som sommaren blir knepig eller sjukdomar slår till. Tex Crimson Crush F1, Irishka, Polar Gem, Siberian

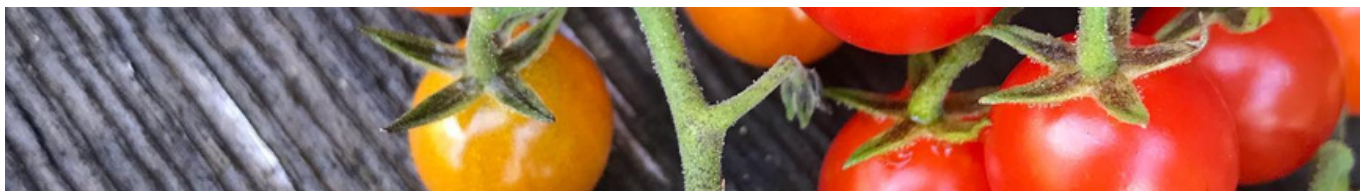

*Den optimala tomaten
existerar inte, därför
behöver du kombinera
olika sorter som
kompletterar varandra.*

- TRÄDGÅRDSTROLLET

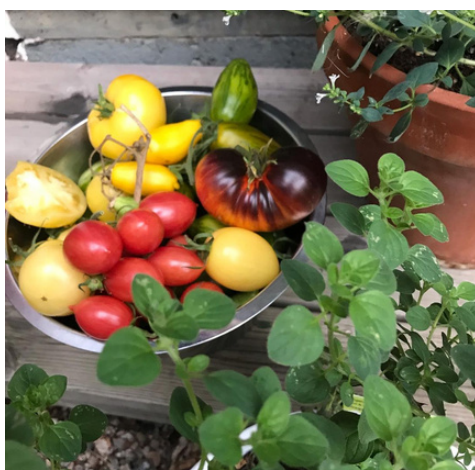
4. GOURMETSORTER Såna sorter som inte bara är söta utan har en komplex, välbalanserad egen smak; en rökighet, sälta, fruktighet eller umami. För färskkonsumtion. Tex Black Opal, Nyagous, Rosella
5. SÖTA GODISTOMATER Små supersöta sorter att ätas färska i sallad eller bara som godis, mäter högt i brix. Tex Sungold F1, Mei Wei, Chilega, Sun Sugar F1, White Currant
6. LAGRINGSTOMATER Sk vintertomater/piennolo /evighetstomater som tål att lagras i några månader. Har ofta tjockare skal, främst till matlagning men kan även ätas färska. Tex Bombeta, Kenneths Piennolo, Vesuvio Giallo, Regina, Tjuchloma

Du kan också ha med en sjunde kategori: Nytt (om du vill unna dig att testa nåt helt nytt bara för att det är kul).

ENKLARE STRATEGI: 4 kategorier

1. DVÄRGBUSKSORTER kallas även för micro bush eller fönstertomater och behöver inte tjuvas. Får plats på fönsterbrädan, går att odla året runt med växtbelysning (utan element under). T ex Venus, Rejina Red, Orange Dream, Mongolian Dwarf Micro Bush
2. BUSKSORTER Blir ca 1m hög, behöver inte tjuvas men behöver stöttas. T ex Turboreaktivt, Extreme Bush, Anmore Treasures
3. HÖGVÄXANDE SORTER Behöver tjuvas och stöttas, kräver en hel del arbetstimmar. T ex Black Opal, Brandywine, Moonglow, Barrys Crazy Cherry, Crimson Crush F1.
4. LAGRINGSTOMATER - Vinter/piennolo. Odlas sommartid, skördas före frost och lagras inomhus svalt. Finns både som busk och högväxande. T ex Grappoli d'Inverno, KP, Vesuvio Giallo, Tjuchloma

*Försök att odla jämnt
antal plantor av alla
kategorier, eller allra
mest av den kategorin
som ni äter mest av.*

- TRÄDGÅRDSTROLLET

ÖVNING #1

Begränsa urvalet

Fundera igenom vilka tomat sorter som passar just dig
och ditt sätt att odla.

1. I vilken växtzon bor och odlar du?

2. Hur odlar du dina tomater? Vilken utvecklingstid är max för ditt sätt att odla?

3. Hur mycket tid och ork vill/kan du lägga på tomatodlingen? Ids du odla högväxande sorter?

ÖVNING #2

Välja tomatsorter

Fundera igenom vilka tomatsorter som passar dig
och ditt sätt att äta och laga mat.

4. Hur äter du och din familj tomater? Vilka sorters tomater behöver du odla till dina/era vardagsrätter?

5. Räkna ihop hur många kg färska tomater ni äter en vanlig mat-månad i familjen. Kör den siffran x 12; Hur många kg tomater äter ni på ett år?

6. Hur många tomatplanter har du plats (och lust!) att odla? Är det rimligt att det antalet planter kan ge den mängd kg som ni äter på ett år? (Eller behöver du odla fler eller färre planter?)

ÖVNING #3

Kombinera sorter klokt

Det är inte svårt att hitta roliga tomatsorter; det svåra är att välja och kombinera sorter som kompletterar varandra så att du får en riktigt lång tomatsäsong.

7. Vilka dvärgbusksorter vill du odla? (olika färger och fruktstorlek?)

8. Vilka tidiga busksorter vill du odla? (är de tillräckligt produktiva?)

9. Vilka högväxande sorter vill du odla? (söta? gourmet? motståndskraftiga?)

ÖVNING #4

Lagringstomater & förvaring

10 Vilka lagringstomater vill du odla? Högväxande och/eller busk?
(kolla upp hur länge tomatfrukten lagrar.)

11 Hur och var ska du lagra lagringstomaterna? Har du nån sval plats
där du kan hänga upp klasar eller stapla luftiga backar?

12. Var ska du förodla/"efterodla" plantorna inomhus vår och höst?
Har du tillräckligt soligt fönster eller behövs växtbelysning?

ÖVNING #5

Finna frö

Ingen fröfirma har alla sorter du vill ha samtidigt, det gäller att pussla... Tomatklubben och Meraki Seeds har STÖRST utbud, om du inte vill pussla välj nån av dem.

I SVERIGE

- ☐ Tomatklubben.se (medlemskap krävs)
- ☐ Runåbergs Fröer
- ☐ Fröbanken
- ☐ Gourmetgarage
- ☐ Lindbloms Frö

UTOMLANDS (INOM EU)

- ☐ Meraki Seeds.com
- ☐ Croatianseedsstore.com
- ☐ Vertiloom.com
- ☐ Camilla Plum
https://netbutik.fuglebjerggaard.dk/?s=vintertomat&post_type=product

ÖVNING #6

Heja, nästan i mål!

Hur känns det sen när du har egna färska tomater året runt tror du?
Hur ska du fira? Med nån särskild maträtt?

Vad är nästa steg i din odlingsresa? Vill du kanske odla mycket av nåt som passar bra ihop med tomater...?

Frågor/ Anteckningar:

Tack för ikväll!

Nu har du kommit en bra bit på vägen till att kunna äta egna färska tomater året runt. Nu när du har koll på strategin så återstår att odla rätt mängd.

Exakt hur många plantor du behöver odla av varje kategori törs jag däremot inte svara på eftersom olika familjer äter olika mycket tomater. Prova dig fram! Det är roligt att odla tomater, fast kanske ännu roligare att faktiskt äta dem. ;)

Lycka till med odlingen!

Jasmine :)

Har du fått mersmak?

Lyssna på podden och kika på bloggen!

På trädgårdstrollet.se finns sortguider om dvärgbusktomater, tidiga tomater, supersöta tomater, lagringstomater och tomater motståndskraftiga mot bladmögel. Och Trädgårdstrollets Trädgårdspodd har flera avsnitt om tomater med bl a Bondjäntan, Fabror Grön och Anette från Ätliga Trädgården som gäst.